

William Shakespeare
DE TRAGEDIE VAN
ANTONIUS EN CLEOPATRA

Vertaling Tom Kleijn

DRAMATIS PERSONAE

MARCUS ANTONIUS,
OCTAVIUS CAESAR,
LEPIDUS, *triumvires.*

CLEOPATRA, *Koningin van Egypte.*
SEXTUS POMPEIUS of POMPEY, *opstandeling tegen de triumvires.*

DEMETRIUS, PHILO, DOMITIUS ENOBARBUS, VENTIDIUS, SILIUS,
EROS, CANIDIUS, SCARUS, DERCETUS,
GEZANT *van Antonius,* *vertrouwelingen van Antonius.*
een huisleraar.

OCTAVIA, *zuster van Octavius Caesar.*

MAECENAS, AGRIPPA, TAURUS, DOLABELLA, THIDIAS, GALLUS,
PROCULEIUS, *vertrouwelingen van Caesar.*

CHARMIAN, IRAS, ALEXAS, MARDIAN, *een eunuch,* DIOMEDES,
SELEUCUS, *dienaren bij Cleopatra.*

MENAS, MENECRATES, VARRIUS, *volgelingen van Pompeius.*

KOERIERS.

EEN WAARZEGGER.

DIENAREN *van Pompeius.*

EEN ZINGENDE JONGEN.

EEN KAPITEIN *in het leger van Antonius.*

SCHILDWACHTEN *en* WACHTERS.

EEN CLOWN.

Eunuchen, dienaren, kapiteins, soldaten, knechten.

EERSTE BEDRIJF**SCÈNE I**

DEMETRIUS en PHILO komen op.

PHILO

Nee, maar die verliefdheid van onze generaal
Gaat elke maat te buiten. Die mooie ogen van hem
Die over de gelederen en legioenen van het leger
Gloeiden als een geharnaste Mars, draaien nu weg
En dienen met de toewijding van hun blik alleen
Een getaand gezicht. Zijn dappere soldatenhart
Dat in de schermutseling van menig groot gevecht
De gespen van zijn borst liet springen, verloochent zichzelf
En is een blaasbalg en waaier geworden om de lust
Van een zigeunerin te koelen.

Trompetsignaal. ANTONIUS, CLEOPATRA en haar hofdames [CHARMIAN en IRAS] komen op, met gevolg en Eunuchen die haar koelte toewuiven.

Kijk, daar komen ze!

Let goed op en je zult zien dat een van de
Drie zuilen van de wereld is veranderd
In het slaafje van een slet. Kijk maar.

CLEOPATRA

Als het werkelijk liefde is, zeg me dan hoeveel.

ANTONIUS

Liefde die geteld kan worden, is armoedig.

CLEOPATRA

Ik bepaal de grens waarbinnen ik geliefd wil zijn.

ANTONIUS

Meet dan eerst een nieuwe hemel en een nieuwe aarde uit.

Een KOERIER komt op.

KOERIER

Nieuws, heer, uit Rome.

ANTONIUS

Komt ongelegen! Vat samen.

CLEOPATRA

Nee, hoor het aan, Antonius.

Misschien is je echtgenote Fulvia boos of wie weet,

Is het een belangrijke opdracht van die

Vlasbaard Caesar : 'Doe dit, of dat.

Bezet dit koninkrijk, bevrijdt een ander.

Doe het, of we vervloeken je.'

ANTONIUS

Wat zei je, liefste?

CLEOPATRA

Misschien? Nee, hoogst waarschijnlijk:

Je mag niet langer blijven, je wordt door Caesar

Teruggeroepen en daarom, hoor het aan, Antonius.

Waar is Fulvia's dagvaarding? - Die van Caesar, wil ik zeggen.

Of soms van allebei?

Roep de koeriers binnen! Zowaar ik koningin ben van Egypte,

Je bloost, Antonius en dat bloed bewijst

Je leenheer Caesar eer. Of is het schaamte op je wangen

Omdat die schrill kijvende Fulvia weer scheldt. De koeriers!

ANTONIUS

Laat Rome in de Tiber smelten en het wijd gewelf

Van het geordend wereldrijk stort in! Hier is mijn rijk!

Koninkrijken zijn van stof! En van het aardse slijk kan

Mens en dier alleen maar eten. De ware adel van het leven

Eist, wat dit harmonieuze paar, deze twee-eenheid nu doet en

Heel de wereld moet op straffe van vergelding erkennen

Dat wij twee zonder weerga zijn.

CLEOPATRA Wat grandioos gelogen!

En waarom trouwde hij met Fulvia als hij niet van haar hield?

Ik lijk veel dwazer dan ik ben. Antonius

Blijft steeds zichzelf.

ANTONIUS Maar aangespoord door zijn Cleopatra.

Laat ons om wille van de Liefde en haar zachte uren

Geen tijd verkwisten met zo'n spitse conversatie.

Geen minuut van ons leven mag voorbijgaan

Zonder dat die genoten wordt. Wat staat er op 't program?

CLEOPATRA

Luister naar de afgezanten.

ANTONIUS Foei, wispelturige koningin,

Die alles even mooi staat - schelden, lachen, huilen.

In jou strijdt elke passie onophoudelijk om voorrang

Om zich zo mooi en zo aantrekkelijk mogelijk voor te doen.

Ik wil geen andere gezant dan joudzelf. En wij alleen

Zullen vannacht de straat onveilig maken en

Kijken hoe het met het volk staat. Kom, koningin!

Nog gisternacht verlangde je ernaar.

[tegen de Koerier]

Spreek niet tot ons.

[Antonius en Cleopatra] af met hun gevolg.

DEMETRIUS

Wordt Caesar door Antonius zo laag ingeschat?

PHILO

Meneer, soms, wanneer hij niet Antonius is,

Heeft hij een tekort aan die voortreffelijke kwaliteiten

Die nog steeds bij Antonius horen.

DEMETRIUS Ik spijt me erg

Dat hij de leugens van het gewone volk bevestigt

Die over hem de ronde doen in Rome, maar ik hoop

Op betere daden morgen. Ik wens u voorspoed!

Ze gaan af.

SCÈNE II

ENOBARBUS komt op [en andere Romeinse officieren], een Waarzegger,
CHARMIAN, *IRAS*, *MARDIAN* de Eunuch, en *ALEXAS*.

CHARMIAN

Heer Alexas, beste Alexas, Alexas-boven-alles, bijna allerabsoluutste Alexas, waar is de waarzegger die je de Koningin zo aangeprezen hebt? O, kende ik hem maar, mijn echtgenoot, van wie jij zegt dat hij zijn horens met slingers moet versieren!

ALEXAS

Waarzegger!

WAARZEGGER

U wenst?

CHARMIAN

Is dit de man? Bent u het, meneer, die van die dingen weet?

WAARZEGGER

In het oneindig geheime boek van de natuur

Kan ik een beetje lezen.

ALEXAS   Laat hem je hand zien.

ENOBARBUS

Breng het dessert snel binnen; en genoeg wijn

Om op het welzijn van Cleopatra te drinken.

[Dienaren met wijn en andere verfrissingen op en weer af.]

CHARMIAN [*Reikt de Waarzegger haar hand.*]

Goede heer, geef me heel veel voorspoed.

WAARZEGGER

Die maak ik niet, ik kijk alleen vooruit.

CHARMIAN

Alstublieft, kijk dan vooruit.

WAARZEGGER

U zult nog veel mooier worden dan u al bent.

CHARMIAN

Hij bedoelt in omvang.

IRAS

Nee, dat je meer schmink opdoet, wanneer je oud bent.

CHARMIAN

O jee, dan ziet hij rimpels!

ALEXAS

Stoor zijn vooruitziende blik nu niet. Let op.

CHARMIAN

Ssst!

WAARZEGGER

U zult veel meer liefde geven dan liefde krijgen.

CHARMIAN

Ik verwarm mijn hart liever met drank.

ALEXAS

Stil, luister nu.

CHARMIAN

Maar nu wat echte goede toekomst! Laat me op een enkele ochtend met de Drie Koningen trouwen en dan meteen hun weduwe worden. Laat me met vijftig zo'n prachtkind krijgen dat Herodes van de Joden voor hem knielt. Zie dat ik met Octavius Caesar trouw en dat mijn meesteres gezelschapsdame bij me wordt.

WAARZEGGER

U zult de dame overleven die u dient.

CHARMIAN

Voortreffelijk! Liever lang geleefd dan vaak genomen!

WAARZEGGER

U heeft al heel wat meer geluk gezien

Dan wat er nu gaat komen.

CHARMIAN

Dan zullen mijn kinderen wel geen vader hebben. Zeg eens, hoeveel jongens en meisjes krijg ik dan?

WAARZEGGER

Als ieder van uw wensen een baarmoeder had

En elke wens was vruchtbaar, een miljoen.

CHARMIAN

Eruit, gek! Ik vergeef je, want je bent geen heksenmeester.

ALEXAS

Jij denkt zeker dat alleen je lakens weet hebben van je wensen.

CHARMIAN

Nou kom, kijk nu vooruit bij Iras.

ALEXAS

We willen allemaal ons lot weten.

ENOBARBUS

Mijn lot en dat van de meesten onder ons zal voor vanavond zijn - dronken in bed te rollen.

IRAS [*strekt haar hand uit.*]

Hier is een hand die, als er al iets in staat, kuisheid voorspelt.

CHARMIAN

Precies zoals de Nijl die overstroomt, een hongersnood voorspelt.

IRAS

Ga weg, slettebak, voorspellen kun je niet.

CHARMIAN

Nou, als een vochtige hand geen teken is van vruchtbaarheid, dan weet ik het niet meer. Alsjeblieft, vertel haar nu gewoon iets alledaags dat zal gebeuren.

WAARZEGGER

Uw lot en het hare zijn gelijk.

IRAS

Maar hoe? Maar hoe? Geef me details.

WAARZEGGER

Ik heb het al gezegd.

IRAS

Heb ik geen vijf centimeter meer geluk dan zij?

CHARMIAN

Nou, als jij vijf centimeter meer geluk dan ik hebt, waar zouden die dan moeten zitten?

IRAS

In elk geval niet aan de neus van mijn man.

CHARMIAN

Moge de hemel ons genezen van die schandelijke gedachten. Alexas - kom, zijn lot, zijn lot! O, laat hem trouwen met een vrouw die niets presteert in bed, lieve Isis, ik smeed je, en laat haar sterven en geef hem dan een ergere en laat die ergere door nog een ergere volgen, totdat de allerergste hem lachend naar zijn graf brengt, vijftig keer bedrogen! Goede Isis, verhoor mijn gebed, ook al misgun je mij die zaak van grotere omvang, ik smeed het je!

IRAS

Amen. Lieve godin, aanhoor de gebeden van uw volk! Zoals je hart breekt bij het zien van een knappe man die een slet als vrouw heeft, zo is het net zo vreselijk om te zien wanneer een lelijke kerel onbedrogen blijft. Daarom, lieve Isis, handel naar behoren en geef hem zijn verdiende loon!

CHARMIAN

Amen.

ALEXAS

Kijk eens aan, als zij in staat waren mij horens op te zetten, dan zouden ze het doen, al moesten ze er zelf de hoer voor spelen.

CLEOPATRA komt op.

ENOBARBUS

Stil, daar komt Antonius.

CHARMIAN

Hij niet, de Koningin.

CLEOPATRA

Hebben jullie mijn man gezien?

ENOBARBUS

Nee, mevrouw.

CLEOPATRA

Was hij niet hier?

CHARMIAN

Nee, mevrouw.

CLEOPATRA

Hij leek in opperbeste stemming, maar werd

Opeens weer een Romein. Enobarbus!

ENOBARBUS

Mevrouw?

CLEOPATRA

Zoek hem en breng hem hier.

[Enobarbus af.]

Waar is Alexas?

ALEXAS

Hier, tot uw dienst. Daar komt mijn heer.

ANTONIUS komt op met een Koerier.

CLEOPATRA

Die willen we niet zien. Kom met ons mee.

Zij gaan af [behalve Antonius en de Koerier].

KOERIER

Uw vrouw Fulvia begon de oorlog.

ANTONIUS

Tegen mijn broer Lucius?

KOERIER

Ja, maar die strijd was snel voorbij en gezien de situatie
Waren ze zo verzoend en trokken samen tegen Caesar op,
Die echter meer succes had in de strijd
En hen na het eerste treffen uit Italië verdreef.

ANTONIUS

Goed, nog meer slecht nieuws?

KOERIER

Slecht nieuws wreekt zich gewoonlijk op de brenger.

ANTONIUS

Alleen als het een dwaas of lafaard is. Ga door!
Wat er is gebeurd, is wat mij betreft voorbij. Zo dus:
Wie de waarheid zegt, al bevat die dodelijk nieuws,
Streelt toch mijn oor.

KOERIER Labienus –

Dit is slecht nieuws - heeft Azië veroverd
Met zijn Parthenleger. Zijn zegenrijk banier
Wappert vanaf de Euphraat, van Syrië
Tot Lydië en tot Ionië, terwijl -

ANTONIUS

'Antonius', wil je zeggen -

KOERIER

O, mijn heer!

ANTONIUS

Spreek vrijuit, verbloem de openbare mening niet.
Zeg rustig hoe Cleopatra in Rome wordt genoemd.
Neem Fulvia's woorden in de mond en sla me
Met mijn fouten zo vrijmoedig om de oren
Als waarheid en boosaardigheid maar kunnen
Formuleren. O ja, we brengen onkruid voort
Als onze snelle geest een tijdje braak ligt,
Maar als we onze fouten horen,
Wordt onze geest weer omgeploegd.
Het ga u goed, tot later.

KOERIER

Tot uw dienst.

Koerier af.

Een andere Koerier komt op.

ANTONIUS

Is er nieuws uit Sicyon? Spreek op!

2 KOERIER

De man uit Sicyon -

ANTONIUS

Is die dan hier?

2 KOERIER

Hij wacht op uw bevel.

ANTONIUS Laat hem verschijnen.

[Tweede Koerier gaat af.]

Ik moet die Egyptische boeien breken,
voordat ik in die apenliefde ten onder ga.

Nog een Koerier komt met een brief.

Wie ben jij?

3 KOERIER

Fulvia, uw vrouw, is dood.

ANTONIUS

Waar stierf ze?

3 KOERIER

In Sicyon.

Hoe lang ze ziek was en wat verder nog

Belangrijk is te weten, staat hierin.

[Geeft hem de brief.]

ANTONIUS

Laat me alleen.

[Derde Koerier gaat af.]

Een grote geest ging heen! Dat wilde ik.
Maar wat men eerst verachtelijk weggooit,
Wenst men zich later graag weer terug.
De lust van het moment, door herhaling zwakker,
Verkeert nu in zijn tegendeel. Nu ze heen is, is ze goed.
De hand, die haar van zich duwde, wil haar nu terug.
Ik moet van die betoverende vrouw af.
Tienduizend rampen, meer ellende dan ik ken,
Broedt mijn nietsdoen uit. Hé, Enobarbus!

ENOBARBUS komt op.

ENOBARBUS

Waarmee kan ik dienen, heer?

ANTONIUS

Ik moet hier snel vandaan.

ENOBARBUS

Nou, dan vermoorden we onze vrouwen. Je ziet hoe dodelijk het al voor ze is, als we onvriendelijk zijn. Als ze nu ons vertrek moeten verdragen, is dood hun antwoord.

ANTONIUS

Ik moet hier weg.

ENOBARBUS

In geval van nood moeten vrouwen sterven. Het zou jammer zijn hen om niets weg te gooien, maar als het gaat om hen of een belangrijke zaak, zijn ze goedbeschouwd toch niets. Cleopatra sterft meteen, als ze hier lucht van krijgt. Ik heb haar om veel minder al twintig keer zien sterven. Ik denk dat er een kracht is in de dood, die een liefdesspel met haar speelt, ze maakt altijd zo'n haast met sterven.

ANTONIUS

Zij is sluwder dan een man bedenken kan.

ENOBARBUS

Helaas, heer, nee: haar passie is het beste deel van pure liefde. We kunnen haar zuchten en haar tranen niet wind en water noemen; het zijn grotere stormen en orkanen dan de almanak vermeldt. Dit kan geen sluwheid zijn in haar. En als het wel zo is, dan zijn haar regenbuien even goed als die van Jupiter.

ANTONIUS

Ik wilde dat ik haar nooit had gezien!

ENOBARBUS

O, heer, dan had u nooit zo'n prachtig stukje werk gezien. Had u die zegen niet gesmaakt, dan had die hele reis van u toch niet veel voorgesteld.

ANTONIUS

Fulvia is dood.

ENOBARBUS

Mijn heer?

ANTONIUS

Fulvia is dood.

ENOBARBUS

Fulvia?

ANTONIUS

Dood.

ENOBARBUS

Wel, heer, breng de goden een offer uit dankbaarheid. Wanneer de goden een man zijn vrouw afnemen, dan laat dat zien wie de echte kleermakers van de wereld zijn. Het is troostrijk in zoverre, dat wanneer de oude jurk versleten is, er altijd een paar goden zijn die een nieuwe maken. Als er geen vrouwen buiten Fulvia waren, dan had u inderdaad een gat dat u niet stoppen kon en reden om te klagen. Maar dit leed wordt met troost bekroond: het afgedragen nachthemd wordt vervangen door een nieuw onderjurkje en alleen met veel uien wek je tranen op die dit verdriet water kunnen geven.

ANTONIUS

De opwinding die zij in het rijk veroorzaakt heeft,

Staat mijn afwezigheid niet langer toe.

ENOBARBUS

En wat u hier heeft opgewonden, kan ook niet zonder u, vooral Cleopatra niet, die valt en staat bij uw aanwezigheid.

ANTONIUS

Geen grove grappen meer. Meld onze officieren

Wat we van plan zijn. Ik deel de koningin de reden

Van ons overhaast vertrek mee en vraag

Toestemming om te gaan. Want niet alleen

De dood van Fulvia en andere belangrijke zaken

Dringen er op aan, maar ook de vele brieven

Van diverse vrienden uit ons kamp in Rome

Roepen ons naar huis. Sextus Pompeius

Heeft Caesar uitgedaagd en hij heeft

Alle macht op zee. Ons wispelturig volk,

- Wiens liefde nooit terechtkomt bij hem die haar verdient

Totdat zijn verdiensten afgelopen zijn, - ziet in de zoon

Een nieuwe Pompeius de Grote en verleent hem

Alle waardigheid. Hij blijkt, hoog in naam en macht

En hoger dan die twee in geest en energie, de beste soldaat
 Te zijn; en als zijn aanzien verder stijgt, lopen
 De grenzen van onze wereld mogelijk gevaar.
 Veel wordt er uitbroed, als een paardenhaar dat leven heeft
 Maar nog geen slangegif. Breng ons bevel over
 Aan onze officieren: we dienen zo snel mogelijk
 Op te breken.
 ENOBARBUS

Ik zal het doen.

[Zij gaan af.]

SCÈNE III

CLEOPATRA, CHARMIAN, ALEXAS en IRAS komen op.

CLEOPATRA

Waar is hij?

CHARMIAN

Ik heb hem sindsdien niet meer gezien.

CLEOPATRA *[tegen Alexas]*

Kijk waar hij is, met wie en wat hij doet.

Ik heb je niet gestuurd. Als hij droevig is,

Zeg dat ik dans; is hij vrolijk, zeg dan

Dat ik opeens heel ziek werd. Kom snel terug.

[Alexas af.]

CHARMIAN

Me dunkt, mevrouw, als u veel van hem houdt,

Is dit niet de methode om hetzelfde

Bij hem af te dwingen.

CLEOPATRA   Wat moet ik doen wat ik niet doe?

CHARMIAN

Geef hem zijn zin in alles; dwarsboom hem in niets.

CLEOPATRA

Dat is een dwaze les: het is de manier om hem te verliezen.

CHARMIAN

Daag hem niet te veel uit; heb alstublieft geduld.

Waarvoor men dikwijls bang is, wordt op den duur gehaat.

ANTONIUS komt op.

Maar daar komt Antonius.

CLEOPATRA   Ik ben ziek van zorgen.

ANTONIUS

Het spijt me mijn plannen uit te moeten spreken -

CLEOPATRA

Help me weg van hier, lieve Charmian! Ik zal vallen!

Het gaat niet lang meer goed; een sterfelijk lichaam

Verdraagt dit niet.

ANTONIUS   Wat nu, mijn dierbare koningin -

CLEOPATRA

Alstublieft, ga verder van me af staan.

ANTONIUS

Wat is er aan de hand?

CLEOPATRA

Ik lees in deze blik dat er goed nieuws is.

Wat, zegt je wettige echtgenote dat je mag gaan?

Ik wou dat ze je nooit had laten komen!

Laat haar niet zeggen dat ik het was die jou hier houdt.

Je bent niet in mijn macht; je bent van haar.

ANTONIUS

De goden weten het beste -

CLEOPATRA Ach, nooit werd een koningin

Zo vreselijk verraden! Toch zag ik het verraad

Al van het begin geplant.

ANTONIUS Cleopatra -

CLEOPATRA

Hoe kon ik ooit denken dat je van mij bent en mij trouw -

Al schud je met je eden de goden van hun troon -

Jij die Fulvia ontrouw was? Het maakt me razend

Om verstrikt te zijn in die geloftes die,

Wanneer ze uitgesproken worden, al gebroken zijn!

ANTONIUS Mijn allerliefste koningin -

CLEOPATRA

Nee, maak je vertrek niet mooier dan het is,

Maar neem nu afscheid en ga weg. Toen je smeekte om te blijven,

Toen was het tijd voor woorden; toen wilde je niet weg.

Toen lag er eeuwigheid op onze lippen, in onze ogen,

We straalden van geluk; niets, zelfs niet het kleinste deel van ons

Dat niet een deel van de hemel was. Zo is het nog,

Of jij, de grootste krijger van de wereld,

Bent in de grootste leugenaar veranderd.

ANTONIUS Wat nu, mevrouw?

CLEOPATRA

Ik wou dat ik jouw lengte had! Dan zou je zien

Dat er moed is in Egypte!

ANTONIUS Luister naar me, koningin.

De tijdsomstandigheden eisen nu voor korte tijd

Mijn aandacht op, maar mijn overvolle hart blijft

Bij u achter. In ons Italië schittert overal

Het zwaard van burgeroorlog.